

సప్తాహం

లను ఏదోభయం వట్టుకొంది. చీమ చిటుకుమన్నా మేము ఉలిక్కిపడేవాళ్ళం. జరిగినవిషయమంతా నేనోమారు మా కాంతం ఓమారు, మాలమ్మాయి ఓమారు చెప్పకొన్నాం.

నేను నిద్రపోవాలని కళ్ళు మూసుకొనేసరికి ఆకిటికోలా నంది ఇద్దరు దొంగలు ఒక వికృతాకారంగల ముసలిది తొంగిచూస్తున్నట్లు నావంక తిరిగి పండ్లు పటపటాకొరుకుతున్నట్లు కల వచ్చింది.

మాయింట్లో దొంగలుపడి ఉన్న వస్తువులన్నీ ఎత్తుకొనిపోయినట్లు కాంతానికి కలవచ్చినది.

దొంగలువచ్చి కిటికీచువ్వలలో ఇగుక్కున్నట్టూ వాళ్ళు అందులోనుంచి బయటపడేలోపల తాను అక్కడినుంచి పారిపోవాలని ప్రయత్నంచేస్తుంటే కాళ్ళు ఆడనట్టూ మాలమ్మాయి కలగన్నది.

ఇట్లారాతంతా భయంకరమైన రంగంలో గడిపాము. దయ్యాలమధ్యపారేసినా అంతకష్టం అనుభవించేవాళ్ళము కాము. ఏబాధలేకుండా తెల్లనాగుజామున అయిగుంటలకు వచ్చుతూ లేచింది మాపసిబిడ్డబక్కతే.

గోపాలానికి ఏమీపనిలేదు. చదువుకొన్నవాళ్లకే పనులు దొరక్కపోతుంటే, ఏదో వాసకాలపుచదువు రెండుముక్కలు చదువుకొన్న వాళ్ల మాట దెప్పాలి? అయితే ఒకవిషయము ఆలోచించాలి. ఉద్యోగంఅనేది నేవ, అంటే ఒకరికింద నొకరి చేయటం స్వాతంత్ర్యానికి విరుద్ధము. అందుచే గోపాలం పూర్తిగా స్వతంత్రవనము చేయటానికి పూనుకొన్నాడు. అడిగినజీతంబివ్వని మిడిమేలవు దొరనుగొల్పి మెలగుటకం 'కె' వడిగలయెద్దులగట్టుక మడిమన్నుక బ్రతుకవచ్చు మహిలో నుమతీ,' అని మహాకవి పాడుతున్నాడు. అయితే మడిమన్నుక మనుగడ గడపటానికి మడిఅనేపదార్థము ఒకటిఉండాలి; 'మడి లేకపోతే ఏమిటిదున్నటం అనేకీర్మాన్ని సాధించటం ఎల్లాగ?

వర్తకంఒకటి. ప్రతినిరుద్యోగికి ఆదర్శము; గోపాలానికి కూడా అదే ఉద్దేశం కలిగి తీవ్రంగా ఆలోచించి తెలిసించి ఒక వ్యాపారంలో వేలుబెడితే అందులో నష్టంవచ్చింది. తలదువ్వుకొని గ్లాస్టోమల్లు చొక్కాలో సుకొని మల్లుబట్ట కట్టుకొని పయిన ట్రేడుకోటు తగిలించి సిజర్ను సీగరెట్లు 'వేలిగించి తెనాలి ఏధులలో తిరుగుతుంటే ఎన్నో కృజ్జగుణవి గోపాలానికి?

జరగనప్పుడు చేసేవనివముంది మరి? ఎవరిదగ్గరకో ఒకరి దగ్గరకు వెళ్లి, వరేభాయి ఈ రోజు చాలా యుబ్బందిగా ఉంది, పైకం అందలేదు రేపు రాయంత్రం తెచ్చిస్తున్నాను. పదిరూపాయలు ఉంటేయిదూ” అనటమే గదా!

వాడు పదిరూపాయలు లేవంటాడు తప్పకుండాను, “లేకపోతే ఏదోచూడు నాలుగైనా” అతనిదగ్గర నాలుగైనా లేక రెండుగిస్తాడు.

డాబుకోసం పదిఅడిగితే రెండువచ్చేటప్పటికి గగనమైంది అచ్చా వచ్చినంతేచాలు గోపాలానికి. రేపు ఇంకోడ్నిబోల్తా వెయ్యవచ్చు. ఇల్లా అప్పులమీద ముప్పు గడుపుతున్నాడు.

ఒకరోజునరాత్రి భోజనానంతరం తాంబూలం వేసికొంటూ ఉంటే భార్య మెల్లిగా దగ్గరకేరింది ఇల్లా మాట్లాడారు వారు:—

“ఏబాధ అయినా పడనచ్చునుగాని ఋణబాధపడలేము! ఈ ఊరంతా అప్పులే అయిపోయినాయి. ఇవి తీర్చడం ఎల్లాగ? ఈముణం తీరటం ఎప్పుడు, నాకు కాస్తమెడలో పచ్చబడడమెప్పుడు? మీరు గట్టిగా ఆలోచించకపోతే ఏలాగ?”

“ఏమో నేనుపట్టుకు ఏంజెయ్యను? నాకు ఏమీ తోచటంలేదు. ఏమిటికీలకం నువ్వే ఆలోచిద్దూ!”

నాకేంజెలుస్తుంది? ఏదోకోరినసాము ఇస్తారనుకొన్నాను గాని ఇల్లా అప్పులలో ముణిగి తేలతారనుకోలేదు; మా వాళ్లు మీకోదో ఉద్యోగాలు చేస్తారనుకొన్నారు

ఛా! అవన్నీ గాల్పోతుండటం! ఒట్టివెట్టితనం! అయినా అని గోపాలం కొంచెంసేపు ఆలోచించి, చూడూ! నీకు కార్మిక మాసంలోగా నరుకుచేయిస్తే నరిగడ! అన్నాడు.

రేపటికి ఇంట్లోబియ్యంలేవు అన్నది భార్య!

౨

గోపాలం మొదటినుంచీ ఏలాగో ఆలాగు బాగాబ్రతిక్కాడు. ఈరోజుకు ఇల్లా అప్పులలో “మునగానాం తేలానాం” అయింది. అదిగాక టీ తాగటం మానెయ్యవలసి వచ్చింది. బుద్ధిమంతుల లక్షణం కష్టాలనుంచి గట్టెక్కడమీ మూడుని మిషాలలో మూడుపంకలరూపాయిల అప్పుఅయినా తీర్చగల బుద్ధిమంతులు గలరు. గోపాలానికి సాధనం తోచింది కాదు. సంసారం అంటే కించిత విరక్తి గూడా జనిలించింది అనవచ్చు. ఎందుచేతనంటే ఆరోజుసాయంత్రము ఆరుగంటల నుంచి అతను లమాంతటగా రామభక్తుడైనాడు. పాపిశ్య రామస్వామి అండ్ సన్సునుంచి మూడోరోజుకు ఫ్యాకెట్టువచ్చింది బైండుగట్టి తెలుగు లిపిలోఉన్నగీత, సుందర కాండ; అవి సారాణుణఆరంభించాడు. ఉదయం ఏవరైన వారింటికి వెళ్లితే గోపాలం లేడిచర్మంమీద కూర్చుని గీతాపారాయణం చేస్తుంటాడు. ప్రక్కన రాగిచెంబు, పంచపాత్ర, ఉద్ధర

ణిడంటవి. అప్పుడే గోపాలం భక్తుడైన సంకతి పొక్కింది. ఊళ్ళో నెలరోజులు కాకముందే క్రాపింగు మాయమయింది. పిలకజట్టు అతనుబుర్రను అలంకరించింది. నిత్యకర్మానుష్ఠానములు జరుగుతున్నవి. హోమంలోకిగూడా దిగింది.

“గోపాలం మరీపిచ్చిన బడుతున్నాడే. వయసు తనంబో కనీమాలు గోమాలు ఏమిటి” అన్నది ఒకామె.

మరోఆమె “అల్లాఅనగూడదు. ఒక్కొక్కరి పూర్వజన్మ పుణ్యం, ప్రహ్లాదుడికి ఎన్నేండ్లమ్మా!” అన్నది

“వీడిమొఖం, మొన్నటిదాక నానాపిచ్చిపనులు జేస్తూ ఇంతలోనే యింతభక్తి అమాంతంగా కుదిరింది కామాను”

“అల్లా అనకువదిరా! కర్మనిమోచనమయితే ఎంతనేవు కావాలె. అహల్య ఎన్నాళ్లనంచో బండరాయియై వడుంకి ఆమహానుభావుని పాదకమలం తాకటంతోనే లేచి కూర్చున్నదికాదు.” అన్నది మొదటఆమె: ఎవరెసున్నా గోపాలం భక్తుడని పేరువచ్చింది ఎవరోమహానుభావుడు ఆయనకు ఉపదేశం చేశారని పంచ ముఖాంజనేయులు ఆయనకు ప్రత్యక్షమవుతాడని ప్రసిద్ధంగా జెప్పకోవటం మొదలుపెట్టారు. ఆంజనేయులు ప్రత్యక్షమవుతాడట; నిజమేమిటా గోపాలం అన్నాను ఏదో ఆలా వెళ్లిపోయి వస్తున్నది; యీ రెండునెలల నుంచి భోజనానికిముందు రాత్రి ఆయనవచ్చి పూస్తాడు. అప్పులుపోయించమని నాకు ఆహారం చాలడంలేదని నన్ను ఆజ్ఞాపిస్తే దేవుడిఆజ్ఞచెల్లించే నిమిత్తంఎవరైన భక్తుల దగ్గరకు

వెళ్ళి ఆయనకోరిక సేరవేరుస్తాను. కొబ్బరికాయలు కావాలని నిన్ను తన్నకపోతే ఆకోమటినుబ్బియ్యనే తంటే తేలిపోతుందిగా వాళ్ళింటో కావలసినన్ని కొబ్బరికాయలున్నయితే తన్ని కొట్టించుకోరాదు., ఆ! ఆ! అల్లాగే భగవంతుడు తన భక్తులద్వారా తనకోరిక నెరవేర్చుకొంటాడు., భక్తులద్వారా నెరవేర్చుకోకపోతే యెకాయెకిని కొబ్బరికాయకొట్లోకివెళ్లి కావలసినన్ని కొట్టుకుతినగూడదా?, ఏడిశావురీ! బుర్రమీద రెండు వెంట్రుకలు మొలవంగానే వికటవాదాలు నేర్చుకోన్నావా?, అని ఇక మాట్లాడనివ్వలేదు. గోపాలానికి పూర్ణో ప్రాణం కుదిరింది. తలచెడిన కొంతమంది స్త్రీలు ఆయనదగ్గరఉపదేశం అవటానికి, కొందరు గీతారహస్యంలో రెండుముక్కలు నేర్చుకొంటానికి వస్తున్నారు. ఊరంతా/గూడా గోపాలంగారు మంచివేత్త అని వేదాంతి అని అనుకొంటున్నారు. కర్మిష్టిగూడా అని.

కొన్నిరోజులకు ఆయనకు ఒకయజ్ఞం చేయాలని బుద్ధివుట్టింది. కొందరితో ఆనిషయమై ముచ్చటించాడు. అంతా మహాబాగుండన్నారు. కార్తికమాసంలో సప్తాహం చెయ్యడానికి పూనుకొన్నాడు. ఆసంకతి పదిమందిరై తొలతో చెప్పాడు. కొంతమంది తమఊళ్ళోగూడా సప్తాహం జరిగిందనే గౌరవంపొందాలని జముప్రదంగా జరుపుటకు పూనుకొన్నారు.

ఒకరోజున మాయింటికివచ్చి మూతాతతో ఏమండోయి! బాబుగారు పెద్దకార్యం తలపెట్టాను, అంతాసహాయం జేస్తే

నేకాని యీ దైవకార్యం నెరవేరకు. రాత్రింబవళ్ళు నిద్రలేచు బాబూ ఆదుర్దావల్ల. ఎల్లానెరవేర్చుకొంటాడో రాముడు.

మన దేముందిరా నాయనా! అంతా వాడిదే అన్నాడు ముసలాయన.

అంతేనే బాబూ! మన మేమోజేస్తూన్నామని తలమీద పెట్టుకొంటాము. కాని మనం జేసేది అణుమాత్రంలేదు. అంతా రాముడిదే! ఎవరింట్లో పెండ్లి యిది? రాముడిపెండ్లి; వాడిపెండ్లి వాడే జేసుకోవాలి. నే నల్లా యీపని చెయ్యి అంటే ఆపని చెయ్యడమే. ఆయన దాసుణ్ణి ఫలానివారి యింటికివెళ్లి నాకార్యానికి ఒకరోజు ఖర్చు అడగరా అంటే అడుగుతా, అంతేనాపని.

అవునుగాని నీవు అప్పులతో మునిగియున్నావని విన్నాను. ఈసమయంలో యీ ఖర్చు పెట్టుకొన్నావు అవి ఎల్లా తీరుతవి?

ఎల్లాతీరుతవా? వాడే తీర్చుకొంటాడు.

కామదాసు అప్పులు యెవరు తీర్చారు? అర్ధరాత్రివేళ అడావుడిగావచ్చి అప్పులు తీర్చుకొన్నాడా లేదాబాబూ? మనదేవుంది చేసేవాణ్ణి నేనా?

“పలికేడిది భాగవతమట
పలికించెడివాడు రామకృష్ణుండట నే
బలికిన భవహర మగునట
పలికెడ వేరొండుగాధ పలుకగ నేలా!”

అంతా వాడిదే.

“అంతా రామమయం ఈజగమంతా రామమయం||
అండాండంబులు.....అంతా రామమయం”

ప్రొద్దుపోతున్నది వెడతాబాబు.

ఒకరోజు ఖర్చు మీమీద భారం ఏమంటారు!
అంతభరించలేము నాయనా ఏదోతోచింది యిస్తానే.
రామార్పణం. పోనీ ఒకబస్తా.....
నరే.

ఏమండీ గోపాలంగారు సప్తాహం ఎండుకండీ అన్నా నేను.

దైవప్రీతికొరకు. ఇంద్రులు దేవతలుకూడా సంతోషించి కర్తకు స్వర్గం యిస్తారు! అన్నాడు గోపాలంగారు.

అయ్యో ఎక్కడో మనకు కనపించని ఇంద్రులొకంలో నర్వ సౌఖ్యములతోను వైభవములతోను తులతూగుతూ రంభ తిగోత్రములతో నర్వసౌఖ్యం అనుభవిస్తూ ఉన్న ఇంద్రుడినీ, అమృతంతాగి ఆకలిధప్పులులేక నిర్విచారంగాఉన్న దేవతల నూ సంతోషపెట్టకపోతే నీకళ్లముంఘు మురుగుకాల్వలలో బడి అన్నంతేక వుల్లకులు నాకుతూ ఆకలితో అల్లాడిపోతున్న వాళ్లకు ఏమైన అన్నందొరికే సదుపాయం, చూడరాదు?

ఛీ ఛీ ఇదేమి వెధవసంతరా? మాలమూదిగలకును ఎలికల యానాదులరూ సంతర్పణ జేయమంటావు.

వాళ్ళెంత వాపం జేసుకొంటునో. ఆజన్మం ఎత్తాయ, వాళ్ళ

మొఖం జూడగూడదు

“అవును. వాళ్ళకు పెడితే దేవుడు సంతోషించడు. రోజు వసంతర్పణ, ఏ బ్రాహ్మణార్థము తగిల్తేనో, దిట్టంగా గొంతు వరకూ తింటున్న వాళ్ళకే మళ్ళీ వారంరోజులు ఒళ్ళుకడల కుండా కూర్చోబెట్టి మేసాలగాబోలు” అన్నాను. ఆయనకు కోపంవచ్చి—“ఓరి వెనవాయూ యీకాలంలో యింకా యజ్ఞాలుచేసి బ్రాహ్మణసంతర్పణలు ధాటిగాచేసి బ్రాహ్మణులు సంతోషపెడితేనే మీకు స్వరాజ్యం వచ్చేది. అనహాయవా దిని నీవు యిల్లాగ అంటావే, అని గట్టిగా అన్నాడు.

3

సప్తాహం భోగట్టా చుట్టుప్రక్కల అంతా కారుచిచ్చులాగ కమ్ముకొన్నది. ఎక్కడజూచిన సప్తాహంభోగట్టాలే. చుట్టు ప్రక్కనేగాక యిటు బందరు ఏలూరుదాకా యిటు వినుకొండ దొనకొండదాకా పొక్కింది. వారంరోజులు నిశ్చింతగా భోజనం చెయ్యచ్చు. అడిగేవారులేడు. సరసారావుసేటనుంచి వచ్చే వాళ్ళు చిన్న మంచాలు తెచ్చుకున్నారు. ఏమోరెండు మెతుకులు తిని ఆవంటశాల దగ్గరే పంసుకోవచ్చు అని వారి ఆశ.

ఇక, ఓ గోసాలంగారు ప్రయత్నాలు ప్రశయంగా జేశా

డు. రైతులు తలాబస్తావడ్లు కల్లాలలోవే కొల్పారు. అవన్ని తెనాలిలో ఫ్యాక్టరీకి వంపి బియ్యం జేయించాడు. గొంత మంది తలచెడ్డస్త్రీలు ఆయనకు సహాయం చేయటానికి పదిరోజులు ముందుగానేవచ్చారు. పేలపిండి వేరేకొట్టారు. అటు కులు అదివరకే తయారయినాయి. డబ్బులేక నానావస్తావడు నూ యింట్లో “రేపటికి బియ్యంలేవు” అనుకొనే గోసాలం యిల్లు యిప్పుడు ఎల్లాగున్నదో వర్ణించటానికి వీలులేదు. ఎవ రింట్లో అన్ని వప్పుబస్తాలుంటాయి. పంచదార బస్తాలు ఎవరింట్లో మసంచూస్తాము. వక్కలు కొప్పరికాయలు వాల్లింట్లో దొంగుతున్నాయి.

రైతులు అంతా తలోచెయ్యి వేనుకొంటే యజ్ఞశాల తయారయింది. ఎక్కడెక్కడివాళ్ళు వస్తున్నారు. తెనాలిస్తే వనులోదిగి ఆవూరురావాలి. గుర్రంబళ్లు వంటెద్దుబండ్లు ఎవో తెరిపిలేకుండా నడుస్తున్నవి.

సప్తాహం మొదలెట్టకముందే గోసాలం భార్యకు పులిచేరు నాను, కంటె, చేయించాడు. ఎవరో, ఒకయ్య భార్యకు రేపుడి సొమ్ములోనుంచి సగలుచేంబుస్తావ్నవట, అంటే, దొంగతనమా ఏమిటి పవిత్రమైన కార్యంలో పీటలమీద కూర్చునేటప్పుడు మెడలోపచ్చని సొమ్మువదైన లేకపోతే యజ్ఞం భగ్నమైపోదయ్యా!, అన్నాడు. అంతానిజమే అనుకొన్నాడు. శాస్త్రంలో అల్లాడందేమో ఎవరికి చెబుస్తుంది.

సప్తాహం రోజున గోసాలం గోసాలం భార్య పీటలమీద

కూర్చున్నారు భార్యమెడలో నాను కంటే ధగధగ మెరుస్తూ న్నయి. “పార్వతీదేవిలాగ ఉండమ్మా” అన్నది ఆమె “నేను అల్లాగేఉంటా నాలుగు పెట్టుకోంటే” అని గునిసింది ఆమెకూ తురు.

౪

సప్తాహం జరుగుతున్నది. రోజు బండ్లు దిగుతున్నవి. పాకలు వేరేవేయించారు. ఏరోజుకారోజు ఫ్యాక్టరీనుంచి బియ్యం దిగుతున్నయి, భక్తులు ఖర్చు భరించుకుంటున్నారు.

సరిగా రెండరూములకు గోపాలదాసుగారు పంగనాహాలుదిద్ది సప్తాహానికై కొన్న బరంపురం పట్టుతాప్తాజరీ కనబడేటట్టు కుచ్చెళ్లుబోసికట్టుకొని వెండిపళ్ళెం చేతిబట్టుకొని మరో బరంపురం తాప్తాపెనవేసుకొని సృత్యముజేస్తూ వీధుల వెంట తిరుగుతారు. భక్తులు వెనుకనే మృదంగాదివాద్యములతో నడుస్తారు.

అట్టసమయంలో ఆయనను జూస్తే సాక్షాత్తు శ్రీకృష్ణభగవానులు జ్ఞప్తికివస్తారు. భక్తిచే ఆయన తన్నయత్వం పొందుతాడంటారు. వెండిపళ్ళెం చేతిలోనుంచుముటుకుజారదు. వీధిలోకి అంతాచూట్టానికి వస్తారు.

ముసలమ్మలు కన్నీళ్ళు పెట్టుకొని, “నాయనా” నాయనా

నాచిన్నికృష్ణ,, “కృష్ణుడమ్మ సాక్షాత్తుకృష్ణుడే,, అంటారు. కొంతమంది బియ్యం యిస్తారు. కొందరు వెండిపళ్ళెంలో రూపాయలు కానుకలు వేస్తారు.

ఒకాయన నా దగ్గరకువచ్చి బాబూ యీగోపాలదాసు మల్లీ ఆనారణ్యరూపం సుమండీ. కారణపురుషుడు. దీక్షాకంకణం కట్టుకొన్నన్నాళ్ళు భోంచెయ్యడట” “అవునుభోంచెయ్యడండి ఏదోపూటకు కేరుపాలు కొబ్బరిముక్కలు బత్తాయికాయలుజిని ఉంటాడట” అన్నా

“మరేనండి మనమొక్కగంట భోజనం ఆలస్యంఅయితే గిలగిల లాడుతాము. మహిమనుమండీ. ఆయనకు పంచముఖాంజనేయలు ప్రత్యక్ష్యం కూడానుట”. “మహిమ అంటారా! కావచ్చు, తొట్టిస్తానంకూడా చేయిస్తే తీరిపోతుంది” అన్నా.

దగ్గరలో మైసూరులు విద్యార్థులంతా హోటలులో ఏమరోజులు రాము అని చెప్పారు. వాగాలువల్లనచ్చే డబ్బు ఎందుకైన వస్తుంది. గోపాలంగారు చల్లిఅన్నాలకు కూడావచ్చేటటుచేశారు. విద్యార్థులు రావటంవల్ల యజ్ఞశాల కళకళలాడింది. కొంతమంది వడ్డనఅందుకొన్నారు. మరికొందరు భోంచేస్తున్న వాళ్ళకు ఉల్లాసము నిమిత్తం శ్రావ్యంగా పాడారు. ఆడవాళ్ల పలకెక్కి ప్రత్యేకంగా విద్యార్థులు వడ్డించారు. ఒకడన్నాడు ఆరే! ఆమూల మిలికనుడబ్బా మీదే బొమ్మలాగుందిరా ఒకతే! నగే-కొంచెం కనిపెట్టి పడ్డించు” అన్నాడు అతని

ఒకరోజు

న్నేహితుడు నరసారావుపేట వాళ్ళు సప్తాహం కోలాహలంగా జరిగింది అన్నారు. చాటగొట్టించాక ఉండి వెళ్ళిపోయినారు.

అంతా అయిపోయినతరువాత ఒకరోజు గోపాలంభార్య అన్నది. 'కాసులపేరు బంగారపువడ్డాణం కూడా చేయిస్తే తీరిపోయేదిగాదా,' తొందరపడతావేమీ, వెట్టిబాగులదానా! అప్పటిరి రెండు మూడువందలు చేతులోపడ్డయ్యా. సప్తాహం కాంగా రెండేండ్లకు సరిపోయే గ్రానంకూడా యింట్లోఉంది. ఇంతలో రెండోయజ్ఞానికి ప్రయత్నం జేస్తాను.' ఈదఫా గట్టి కాసులపేరు వడ్డాణం మురుగులు పోచీలు చేయించకపోతే నే నూరుకోను."

'దైవేచ్చ ఎల్లాగుందోలే.'

ఆరోజు ఇంటికివచ్చే సరికి ఇల్లు యిల్లుగా లేక నరకంవలె ఉంది. కాంతం మూఘం మాడ్చుకొని ఒకమూల కూర్చొనియున్నది. బట్టలు ఉతకలేదు. వీటలు కడగలేదు. ఇల్లు ఊడవలేదు. ఎక్కడి వక్కడ ఒదిలేవేసింది. ఇల్లు యారకంగా ఉండటం కాంతం ముఖలక్షణాలు అదోవిధంగా మారటంచూచి తుపాను రాబోతున్నదని గ్రహించాను. కదిలిస్తే రేగు తుందని మెదలకుండా గదిలోని కెళ్ళి పుస్తకం తెరచి మందరవేసుకొని కూర్చొన్నాను.

అంతకుముందు రాత్రి కాంతానికి నాకు ఇంగ్లీషుపాఠం చెప్పే విషయంలో పోట్లాటవచ్చింది. స్కూలులో ఎల్లా వున్న ఇంటివద్ద భార్య అయినా పాఠం సరిగావినవోడ్డూ నేను పాఠం చెబుతుంటే పులుసులో కాఠం వేఫాస్తానని పచ్చడిమీద మూతపెట్టివస్తానని వెడుతుంటుంది. నాకు కొయిన మెడవద్ద పట్టుకొని నడుముకు అరచెయ్యి: పోటీ పెట్టి కొంచెం కులుకుతూ నడవటం అలంబాటు. ఆలంబాటును కాంతం ఎల్లా వెక్కిరించిందో చూడండి!

ఆపాఠంలో ఆరోజు నాకర్చవశాత్తు టర్రాకోట అనే పదం వచ్చింది. దానికి అర్థం చెబుతూ ఛేశములో. 'తెండు రాజకీయమైన కక్షలున్నవుడు ఒక కక్షలో కొంతకాలముండి తరువాత తన మతము మార్చుకొని షరోపక్షముచేరే